



Investigating the Impact of Legal Foreign Investment Financing Barriers on Iran's Economy

Mohammad Javad Sami

Assistant Professor, Department of Law, Apadana
Institute of Higher Education, Shiraz
Mjsami430@gmail.com

Elham Derki*

Master's Student of Financial-Economic Law,
Apadana Institute of Higher Education, Shiraz
E.derki@yahoo.com

Abstract

Public support for foreign investment is a tool to achieve economic growth and development in the development program of countries, especially developing countries. Therefore, the study of criteria and factors of investment attraction is one of the most important fields of study for economists. Financing agreements with foreign banks can solve one of the biggest problems of the economy and meet the needs; one of the problems that the Iranian economy is currently facing is the lack of financial resources for the implementation of five-year plans, and most manufacturing companies in the country today are struggling with the problem of lack of financial resources. Although foreign investment has more advantages than financing contracts and is a priority, but the problem of lack of sufficient financial resources to carry out investment projects with these contracts needs to be solved. The important thing to keep in mind is that concluding these contracts is an issue, and doing projects and repaying loans is the other side of the story. It should be noted that finances are allocated to projects that have good returns to pay the loan installments on a timely manner, so that what happened in the early 70's does not happen again. We should note that these financing should not cause foreign currency debts for the country in the next few years, if project management is efficient enough, we can use these resources and improve the structure of the economy. This article examines the relationship between finance and its impact on the Iranian economy using a descriptive-analytical method based on library resources.

Keywords: economics, financing, foreign investment, finance, legal barriers

Received: 02/November/2021

Accepted: 17/January/2022

ISSN: 2783-3631

* Corresponding Author: E.derki@yahoo.com

بررسی تأثیر موانع حقوقی فاینانس در سرمایه‌گذاری خارجی بر اقتصاد ایران

استادیار بخش حقوق مؤسسه آموزش عالی آپادانا، شیراز
Mjsami430@gmail.com

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق گرایش مالی اقتصادی، مؤسسه آموزش عالی آپادانا، شیراز
E.derki@yahoo.com

محمد جواد سامی

الهام درکی*

چکیده

حمایت همگانی از سرمایه‌گذاری خارجی، ابزاری برای رسیدن به رشد و توسعه اقتصادی در برنامه‌های مدون کشورها، به ویژه ممالک در حال توسعه است. از این رو بررسی معیارها و عوامل جذب سرمایه‌گذاری از مهم‌ترین زمینه‌های مطالعاتی اقتصاددانان است. قرارداد فاینانس با بانک‌های خارجی می‌تواند پاسخ‌گوی مشکلات اقتصادی و بر طرف‌کننده نیازها باشد؛ یکی از مسایلی که در حال حاضر اقتصاد ایران با آن روبرو است کمبود منابع مالی برای اهداف بلند مدت پنج ساله می‌باشد. در حال حاضر بیشتر بنگاه‌های تولیدی کشور با این معضل بزرگ مالی دست و پنجه نرم می‌کنند. سرمایه‌گذاری خارجی در قراردادهای فاینانس از مزیت‌های فراوانی برخوردار است. اولین معضل انعقاد قرارداد سرمایه‌گذاری حل مسایل مالی این گونه پیمان‌ها می‌باشد. عقد قرارداد فاینانس یک طرف مسئله و تکمیل پروژه و بازگرداندن وام طرف دیگر ماجرا است، باید توجه داشت که منابع مالی حاصل از فاینانس به پروژه‌هایی اختصاص یابند که بازده مناسبی داشته تا بتوان اقساط وام را به موقع پرداخت کرد. مبدا مواردی مشابه اتفاقات دهه‌ی هفتاد میلادی تکرار شده در ضمن موجب نشود در آینده بدهی ارزی برای کشور به بار آورد، هرگاه مدیریت پروژه کارا باشد می‌توان از این منابع درست استفاده کرده، ساختار اقتصاد را بهبود بخشید. این مقاله به روش توصیفی-تحلیلی با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای به بررسی رابطه‌ی فاینانس با سرمایه‌گذاری خارجی و تأثیر آن بر اقتصاد ایران پرداخته است.

کلیدواژه‌ها: اقتصاد، تأمین مالی، سرمایه‌گذاری خارجی، فاینانس، موانع حقوقی.

شپشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

در شرایط کنونی با گسترش روزافزون گردش مالی بین‌المللی با انواع سرمایه‌گذاری از جمله وام‌های بلند مدت، کمک‌های بلاعوض، سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی روبرو هستیم. سیر تحول و نوسان‌های شکل گرفته در ورود سرمایه‌های خارجی بیشتر متأثر از تحولات سیاسی و اوضاع و احوال خاص این کشورها از جمله ایران در مقاطع گوناگون بوده است.

با توجه به شاخص‌های اقتصادی این نتیجه به دست می‌آید که بعد از انقلاب اسلامی، ایران در جذب سرمایه‌گذاری خارجی توفیق چشمگیری نداشته است. چرا که شرایط لازم برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی، از قبیل تأمین امنیت، تثبیت اقتصادی و شرایط ثبات سیاسی وجود نداشته شاهد نوسانات ارزی بوده و هستیم. فقر عمومی و عدم پس‌انداز مشخصه غالب کشورهای در حال توسعه می‌باشد، کمبود امکانات و تجهیزات در این کشورها منجر به عدم تحقق نرخ ثابت شاخص‌های اقتصادی شده و کمبود سرمایه آنان را ناچار به استقراض منابع خارجی نموده است. اختلاف کشورهای آمریکای لاتین و اروپایی با آمریکا بر سر معیار حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی، ضرورت همدلی و هماهنگی دولت‌ها را بیش از پیش نمایان می‌کند (Kuijper, 2014: 9). از این رو تأمین منابع مالی خارجی و تنوع روش‌های اجرایی، پیش‌نیاز اقتصاد کشورهای در حال توسعه می‌باشد.

ضرورت و پیشینه‌ی تحقیق

پدیده‌ی فاینانس در پروژه‌های سرمایه‌گذاری روی عرصه اقتصادی اثر می‌گذارد. این رشد اشتغال و رفاه را به دنبال دارد. ترفیع صنایع بزرگ و عوامل رشد در معیشت آحاد جامعه تاثیر گذاشته که قابل احساس است. چالش اساسی تأمین منابع مالی کشور، اتکا به فاینانس است که به دلیل سهل و ممتنع بودن آن، مدیران دولتی را کم‌رغبت به استفاده از این روش نموده است.

از اوایل دهه‌ی ۸۰ میلادی اقبال دول مختلف به روش‌های سرمایه‌گذاری خارجی افزایش یافت تا جایی که نمودار اولیه آن در سال ۲۰۰۷ به بالاترین مقدار خود رسید. مراکز اقتصادی به بررسی اثرات ریسک سرمایه و وام بانک‌های آمریکایی پرداختند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد با سیاست مبتنی بر استراتژی معین، بانک می‌تواند با کنترل ریسک و ایجاد تنوع در دارائی‌ها درآمد بیشتری حاصل نماید. یوسفی کشکا، (۱۳۹۰) مقاله "بررسی روش‌های تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی در شرایط تحریم و جذب سرمایه"؛ با توجه به شرایط سیاسی کشور و مشکلات اقتصادی ریسک سرمایه‌گذاری در ایران را بالا می‌داند. از سوی دیگر با توجه به وابستگی زیاد ایران به درآمدهای نفتی، اگر قیمت نفت خام به شدت کاهش یابد کشور با بحران بدهی مواجه خواهد شد. از این رو شرکت‌های اقتصادی بر تحقیق و بررسی و ارزیابی تکنیک‌های مالی در شرایط تحریم خواهند افزود. در سال (۱۳۹۰) فراهانی و فرجی در پژوهشی به ابزارهای جدید تأمین مالی از شیوه انتفاعی اجاره و سفارش تولید و ساخت و تحویل در موعد مقرر و غیرانتفاعی قرض الحسنه اشاره کرده و به بررسی آن‌ها پرداختند. نتایج بیانگر فواید بسیار مالی در تولید و تقویت منابع، کاهش ریسک و جریان نقدینگی، و ایجاد تنوع در پرتفولیوی سهامداران بود (اسماعیل‌زاده و امیری، ۱۳۹۴: ۸). علی شیری و شمس عراقی (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان "تأمین منابع مالی و سرمایه‌گذاری"، با نگاهی بر روند ورود و جذب سرمایه‌گذار خارجی در ایران، با رشد مستمر و پیوسته آن طی سال‌های اخیر مشخص می‌کنند که ایران در سیاست‌ها و برنامه کلان کشور بلکه سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی اقدامات گسترده و متنوعی را انجام داده است تا بتواند ضمن ایجاد جهش در حجم سرمایه‌های خارجی روند رو به رشد آن را نیز حفظ و تقویت نماید. ایشان تلاش نمودند تا ضمن معرفی ظرفیت‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری، فعالیت‌های انجام شده را به تصویر بکشند. علمدار و شاکری

در سال (۱۳۹۳) به بررسی مدیریت در انتخاب روش تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی پرداخته و وجود چالش‌ها و موانع بسیار در مسیر تخصیص فاینانس مصوب شده به بنده دستگاه‌های اجرایی را دلیل مانع در هر دو روش تأمین مالی می‌داند. آنان پژوهش خود را به صورت مطالعه میدانی، و مراجعه‌ی حضوری انجام داده‌اند. میزان حمایت قانون از سرمایه‌گذار توسط کریشنا مورتی^۱ (۲۰۱۶) بررسی شده که طبق نظر وی پیشنهادی مطرح گردید مبنی بر این که در کشورهایی که از نظر ساختارهای حقوقی و قانونی در وضعیت ضعیفی به سر می‌برند لازم است علاوه بر تضمین ارائه شده توسط دولت، مجری پروژه نیز تضمینی به سرمایه‌گذار ارائه نماید. مساله‌ای که در این سال‌ها، همواره مانع ورود سرمایه خارجی به ایران شده، نه نرخ پایین سود دهی پروژه‌ها و نه عدد پائین حجم سرمایه‌گذاری مورد نیاز که مکرر مورد تأکید مسئولین قرار می‌گیرد بوده بلکه مخاطرات گوناگون موجود در فضای کاری ایران است. حال سؤال اصلی این است که آیا فاینانس و سرمایه‌گذاری می‌تواند بر اقتصاد ایران تاثیر چشمگیر داشته باشد؟ آیا بین فاینانس و سرمایه‌گذاری خارجی ارتباط منطقی وجود دارد؟ امروزه بیشتر کشورها سعی بر سوق قوانین سرمایه‌گذاری به سمت عدم تبعیض بین سرمایه‌گذاری خارجی و داخلی می‌نمایند تا بتوانند بر نحوه تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران خارجی جهت وارد کردن سرمایه اثرگذار باشند و آثاری چون تزلزل در حقوق مالکیت، محدودیت و آزادی ورود و خروج ارز، بروکراسی اداری جهت کسب مجوزهای لازم و تصمیم‌ناگهانی سیاسی که منجر به ناامنی محیط سرمایه‌پذیر می‌باشد را کم‌رنگ نمایند. سرمایه‌گذاری خارجی علاوه بر مواجهه با مشکلات حقوقی و قانونی در کشور با موانع دیگری چون معضلات کسب و کار حاکم بر اقتصاد داخلی روبرو است. در این مقاله به معرفی انواع سرمایه‌گذاری خارجی و عوامل موثر بر جذب سرمایه در ایران و معرفی نیاز حمایت حقوقی و رفع موانع و رسیدن به اهداف رشد سرمایه خارجی پرداخته می‌شود.

تعریف فاینانس و سرمایه‌گذاری

با تأمین مالی در فضای امن است که کشور میزبان می‌تواند از سرمایه خارجی برای توسعه و رونق اقتصادی بهره‌مند شود. لذا سرمایه‌گذاری خارجی یکی از جدیدترین و موثرترین ابزارهای اقتصادی محسوب می‌شود این پدیده زمانی اتفاق می‌افتد که یک فرد یا یک کسب‌وکار، مالک ده درصد یا بیشتر از سهام یک شرکت خارجی باشد. اگر سرمایه‌گذار کمتر از ده درصد از سهام یک شرکت خارجی را در اختیار داشته باشد، طبق تعریف صندوق بین‌المللی پول، بخشی از پرتفولیو^۲ سهام وی محسوب شده و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی شمرده نمی‌شود. راه رسیدن به اهداف مالی؛ افزایش حجم دارایی‌ها و سرمایه‌های موجود در یک مجموعه در طی یک دوره مالی مشخص می‌باشد. در حقیقت، سرمایه‌گذاری تحقق تجمیع سرمایه و دارائی است. در حقوق بین‌المللی، نتیجه‌جا به جایی ارز، تجهیزات، تکنولوژی یا مواد از کشور خارجی سرمایه‌گذار به کشور پذیرنده سرمایه از خارج، را سرمایه‌گذاری بین‌المللی می‌دانند. این فرآیند برای انتفاع پروژه‌ها و مراکز بزرگ اقتصادی که به صورت مشارکتی و یا غیرمستقیم در عواید ناشی از فعالیت سرمایه‌گذاری به عمل آمده حاصل می‌شود. نحوه‌ی بهره‌برداری از تکنولوژی، تجهیزات و جوه وارده، مهم‌ترین علت تفاوت در سرمایه‌گذاری خارجی و تجارت آزاد می‌باشد.

شیوه تأمین مالی خارجی و چگونگی روش‌های استقراض

کشورهای سرمایه‌پذیر بعد از دریافت وام از موسسات مالی یا کشورهای قرض دهنده، موظف به بازپرداخت اقساط آن هستند. عمدتاً در ایران تأمین مالی به دو صورت شکل می‌گیرد: (فیضی و همکاران، ۱۳۹۴: ۹)

1. Krishnamurti.
2. Portfolio.

۱- اخذ تسهیلات اعتباری از موسسات مالی و بانک‌های خارجی

۲- اخذ تسهیلات از بانک‌های توسعه (بانک توسعه اسلامی، بانک جهانی)

بانک‌های ایرانی تحت نظر و مشاوره بانک مرکزی با برخی از بانک‌های دول صنعتی تفاهم‌نامه و موافقت‌نامه رسمی منعقد می‌نمایند (موافقت‌نامه پایه) که این بانک‌های خارجی تا سقف و میزان معینی تسهیلات ارزی به بانک‌های ایرانی اعطاء می‌کنند. البته قابل ذکر است در ایران بیشترین بهره از تسهیلات تأمین شده از منابع خارجی را دولت خواهد برد چرا که اکثر طرح‌های عمرانی و زیربنایی کشور در اختیار دولت قرار دارد.

روش‌های تأمین مالی پروژه‌ای

فاینانس: روشی اعتباری و کوتاه‌مدت است که برای تأمین مالی طرح‌های سرمایه‌ای، خرید تجهیزات، ماشین‌آلات و ادوات خطوط تولید و اجرای پروژه‌های بزرگ عمرانی و کلان کشور استفاده می‌شود. تسهیلات اعطا شده در این روش توسط شرکت‌های بیمه مورد ضمانت و تأمین اعتبار می‌شوند. قراردادهای این نوع، با وجود خط اعتباری فعال زیر نظر بانک مرکزی منعقد می‌گردد. در حقیقت این نوع تسهیلات بلندمدت هستند و موسسات و بانک‌های خارجی هیچ‌گونه کنترل و نظارتی در نحوه اجرا و هزینه‌های آن ندارند و فقط در سررسیدهای مشخص شده اصل و سود را از تسهیلات گیرنده و یا بانک‌های تضمین‌کننده دریافت می‌کنند.

یوزانس^۱: روشی برای تأمین استقراض کوتاه‌مدت از طریق ورود کالا و خدمات، دانش فنی و فناوری است که به صورت نسبی می‌باشد و فروشنده طی توافقی اصل قیمت کالا را در زمان مشخص بعد از تحویل دریافت می‌کند، در این توافق مبلغی را که به عنوان سود در نظر گرفته‌اند هنگام سررسید مطالبه می‌کنند.

وام‌های بین‌المللی: روشی که در آن بانک‌ها و موسسات خارجی اعطای تسهیلات، بعد از انجام اقتصادسنجی و امکان‌سنجی و برآورد توجیه‌پذیری طرح اقتصادی، اقدام به واگذاری وام به صورت مشروط با نظارت خود می‌نمایند. روش‌های سرمایه‌گذاری: شیوه سرمایه‌گذاری غیر قرضی روشی است که در آن هیچ‌گونه تضمینی نسبت به ریسک سرمایه‌گذار در آن وجود ندارد. صاحب سرمایه نسبت به ریسک برگشت منابع و اصل سرمایه، تمام مسئولیت را متقبل می‌شود.

سرمایه‌گذاری خارجی: تأمین مالی غیر قرضی دارای متدهای مختلفی است از جمله؛ سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و غیرسهمی، سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار و قراردادی.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از نظر آنکتاد^۲ (UNCTAD)؛ نوعی از سرمایه‌گذاری بلند مدت است که سود حاصل از آن توسط شخص حقیقی یا شرکت حقوقی به عنوان سرمایه‌گذار خارجی در کشور سرمایه‌پذیر؛ رصد نموده و کنترل آن را به عهده می‌گیرد. از دیدگاه سازمان تجارت جهانی^۳ (W.T.O) زمانی که یک سرمایه‌گذار ساکن در یک سرزمین (کشور مبدأ) دارایی را در کشور دیگری (کشور میزبان) با قصد مدیریت خریداری کرده، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اتفاق می‌افتد.

هر دو نوع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و سهام پرتفولیو می‌تواند از طریق مشارکت در سرمایه سهام بنگاه‌ها، بخشی را در کشور میزبان در زمینه سرمایه‌گذاری خارجی توسعه دهد.

سرمایه‌گذاری غیرسهمی نوعی از سرمایه‌گذاری خارجی است که بدون حضور سرمایه‌گذار کلیه هماهنگی و نظارت بر نحوه اجرای طرح سرمایه‌گذاری شده و کنترل برنامه همکاران سرمایه‌گذار خود را در کشور سرمایه‌پذیر

1. Usance.

2. United Nations Conference on Trade and Development: کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل.

3. World Trade Organization.

مدیریت می‌کند. در این شیوه از طرق مختلف همچون قرارداد ليسانس (واگذاری اجازه مالکیت فکری به دیگران)، مدیریت، اعطا حق امتیاز به شرکتی جهت فروش تولیدات به غیر و برون‌سپاری خدمات را انجام می‌دهد (علی‌شیری و شمس عراقی، ۱۳۹۲: ۵۵).

سرمایه‌گذاری قراردادی

در این نوع از سرمایه‌گذاری ترتیب قراردادی، که صرفاً نه با هدف تأمین منابع مالی، بلکه برای برخورداری از منافعی از قبیل؛ اولویت‌دهی به طرح‌های دارای توجیه اقتصادی، پرهیز از طرح‌های غیرموجه، برخورداری از توان فنی و مدیریتی بخش خصوصی داخلی یا خارجی، توزیع ریسک میان دولت و بخش خصوصی، سرمایه‌گذاری با کیفیت بالا برای بهره‌مند شدن از منافع طرح و منطقی بودن زمان و هزینه اجرای طرح، نیازمند مشارکت بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری خارجی می‌باشد.

سرمایه‌گذاری خارجی و مشکلات فاینانس در ایران

سرمایه‌گذاری خارجی علاوه بر تأمین سرمایه عامل تعیین‌کننده نرخ رشد اقتصادی برای آینده نیز می‌باشد. از مهم‌ترین مزیت‌های این فرآیند می‌توان به مواردی از قبیل؛ نفوذ به بازارهای جهانی و توسعه صادرات کشور، انتقال نسبی دانش، دستیابی به تکنولوژی پیشرفته و ارتقای توانایی سازمانی و آشنایی با شیوه‌های نوین مدیریت اشاره کرد. جریان سرمایه در سرتاسر جهان به سوی کسب و کارهایی که دارای پتانسیل رشد بالا هستند، سرازیر می‌گردد. سرمایه‌گذاران به دنبال بهترین نرخ بازگشت سرمایه به همراه کم‌ترین ریسک تحمیلی بوده. این انگیزه سود، فارغ از رنگ پوست ساکنان یک سرزمین، عقاید مذهبی و یا دیدگاه‌های سیاسی می‌باشد. سرمایه‌گذاری خارجی باعث می‌شود که شرکت‌ها، شعبات خود را خارج از یک کشور، یا صنعت معین و یا سیستم اقتصادی خاص، تنوع بخشند. این تغییرات، همواره موجب افزایش بازگشت در آمد می‌شود، بدون آن که ریسک تحمیلی شده را افزایش دهد.

نبود سیستم موثر جهت عزل و نصب مدیران با محوریت شایسته‌سالاری منجر به انتصاب‌های شتاب زده و بعضاً نالایق می‌شود. از دیگر ابهام‌های مهم موجود برای سرمایه‌گذاران خارجی در سازمان‌های اقتصادی ایران، فقدان اطلاعات شفاف و قابل اتکا برای تصمیم‌گیری است. تأمین‌کننده مالی برای تصمیم‌گیری جهت مشارکت یا اهدای وام، نیازمند دسترسی به گزارش و مجموعه داده‌های شفاف در خصوص عملکرد شرکت یا پروژه‌ی مورد بحث است. فقدان ساز و کارهای لازم برای تهیه و راستی‌آزمایی این اطلاعات، خطر سرمایه‌گذاری بر اساس داده نادرست را بالا برده و تأمین‌کننده مالی را از مشارکت و مخاطره کردن بر حذر می‌دارد. در کنار این، بسیاری از شرکت‌های فعال در صنایع مختلف، از بی‌انضباطی مالی و نبود فرایندهای موثر و کارا در زمینه مدیریت ریسک رنج می‌برند. وجود سیستم‌ها و فرایندهای حاکمیت شرکتی مدرن، از منافع سرمایه‌گذاران شرکت از جمله تأمین‌کننده مالی خارجی حفاظت می‌کند و طبعاً نبود آن زنگ خطری است در خصوص تضاد منافع میان مدیران سازمان و سرمایه‌گذاران که می‌تواند به قیمت از دست دادن ثروت برای تأمین‌کننده مالی تمام شود. عوامل متعددی به عنوان مانع اصلی بر سر راه جذب سرمایه‌گذاری خارجی وجود دارد که به اختصار به این موارد اشاره خواهیم کرد:

۱- عوامل اقتصادی

از عمده موانع جذب سرمایه‌گذاری خارجی می‌توان به عدم ثبات اقتصادی، گسترش نامتعارف پیکره‌ی دولت، سیاست‌های نادرست و ناکارآمد تجاری، نبود زیرساخت‌های سخت افزاری و فیزیکی مناسب، ضعیف بودن مدیریت بنادر و گمرکات کشور و عدم تدوین قوانین حقوقی کارآمد و کنترلی و بازدارنده، همچنین نبود سیاست‌های تشویقی

مناسب نام برد که در ذیل به بخشی از این عوامل اشاره می‌شود: گرفتن مالیات مضاعف از سرمایه‌گذاران خارجی و عدم هماهنگی و تناسب قانون‌های جذب سرمایه‌گذاری خارجی با قوانین کشورهای صاحب سرمایه از موانع مهم اقتصادی محسوب می‌شود. همچنین از آن‌جایی که تغییرات بی‌رویه مقررات و بخشنامه‌ها، ثبات محیط سرمایه‌گذاری را مختل می‌کند و ریسک سرمایه‌گذاری را بالا خواهد برد که منتج به کاهش تمایل صاحبان سرمایه به سرمایه‌گذاری خواهد شد.

نظر به دولتی بودن نظام بانکی و همچنین انحصاری بودن و یکه‌تازی بدون رقیب، بانک‌های ایران تاکنون نتوانسته قوانین و مقررات خود را با نظام‌های بانکی روز دنیا تطبیق دهند و از تحولات نوین بانکی، توسعه‌ی خدمات پولی و اعتباری، تکنولوژی ارتباطات بانکی، و سیاست‌گذاری‌های نوین حوزه ارزی و دیجیتالی عقب مانده که خود مانع مهمی بر سر راه سرمایه‌گذاری خارجی محسوب می‌شود.

در نظام‌های مالی و اقتصادی دنیا اطلاع‌رسانی و معرفی کانون‌های سرمایه‌پذیر سود محور و استفاده از فن مذاکرات قوی جزء ارکان پیشرفت، موفقیت و سودآور محسوب می‌شود، در صورتی که در نظام مالی کشور عواملی همچون عدم شناسایی کانون‌های سرمایه‌گذار و عدم معرفی مناسب محیط‌های سرمایه‌پذیر سودآور و عدم آشنایی با فنون مذاکره و ضعف در اطلاعات مناسب از رویه و قوانین روز دنیا از موانع مهم جذب سرمایه‌گذاری خارجی محسوب می‌شوند.

بعد از اتمام دوران سرمایه‌گذاری، چنان‌چه صاحب سرمایه بخواهد سرمایه غیر نقدی و دارایی‌های خود را بفروشد به دلیل افزایش نرخ تورم و کسب درآمد اضافی مربوط به مابه‌التفاوت ارزش ثبت سرمایه اولیه غیر نقدی و قیمت کنونی، امکان تبدیل این مبلغ به ارز را ندارد و باید مبادرت به صادرات کالای ایرانی برابر ارزش ریالی آن نماید. با توجه به محدودیت زمانی که در آیین‌نامه‌ها و مقررات قانون سرمایه‌گذاری خارجی در ایران مبنی بر منع حمایت‌های قانونی از سرمایه‌گذار خارجی لحاظ گردیده در صورتی که بعد از اتمام زمان قانونی مجوز سرمایه‌گذاری؛ سرمایه و سود حاصله را به خارج از کشور منتقل و مجوز مجدد اخذ نماید از هرگونه حمایت قانونی منع خواهد شد و این مسأله برای سرمایه‌گذاران خارجی نگران‌کننده می‌باشد.

۲- مشکلات قانونی و حقوقی

چنان‌چه قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌ها؛ خصوصاً در حوزه‌ی مالیاتی و گمرکی، شفاف، روشن و تسهیل‌کننده باشند منتج به جذب سرمایه‌گذاری خارجی مناسب و حداکثری در کشور می‌شوند. البته باید بپذیریم برخی از قوانین ما محدودیت‌ها و موانعی بر سر راه سرمایه‌گذاران خارجی محسوب می‌شود. برخی از این قوانین دست و پاگیر اصول ۱۳۹، ۸۱ و ۴۴ قانون اساسی هستند. همچنین قابل ذکر است که قوانین اداره کار و تأمین اجتماعی از قبیل پرداخت حقوق و مزایا و مالیات فعالیت سرمایه‌گذاری را برای سرمایه‌گذاران خارجی غیر قابل صرفه می‌نماید و طرح توجیه اقتصادی به خود نمی‌گیرد.

الف) اصل ۸۱ قانون اساسی: اصلی که هرگونه ثبت شرکت و تأسیس موسسات تجاری، خدماتی، صنعت و معدن توسط خارجی را اکیداً ممنوع کرده است. از اساسی‌ترین موانع سرمایه‌گذاری خارجی است. شورای نگهبان قانون اساسی تفاسیر متعددی از این ارائه نموده تا به تعدیل هرچه بیشتر آن کمک کند. انحصار اصل ۸۱ قانون اساسی با تصویب قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی، شکسته شد. اخیراً نیز انحصار این اصل در حوزه نفت برطرف شد و بانهایی شدن قرارداد IPC امکان حضور و سرمایه‌گذاری خارجی در حوزه‌ی نفت بیشتر فراهم شده است.

ب) اصل ۴۴ قانون اساسی: این اصل نظام اقتصادی ایران را بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار کرده است. مانعیت اصل ۴۴ قانون اساسی تا حدودی با ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ برطرف شده است اما همچنان در مورد صنایع بزرگ انحصار دولتی مانع ورود سرمایه‌گذار خارجی است. قانون حمایت و تشویق سرمایه‌گذاری خارجی نیز صرفاً جواز سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را در بخش‌هایی امکان‌پذیر دانسته که بخش خصوصی امکان سرمایه‌گذاری در آن دارد.

ج) اصل ۱۳۹ قانون اساسی: طبق این اصل زمانی که یکی از طرفین دعوا سرمایه‌گذار خارجی باشد و موضوع محل اختلاف مربوط به اموال دولتی و عمومی، حل اختلاف فقط با مصوبه مجلس و هیئت وزیران امکان‌پذیر است. مانعیت این اصل در سرمایه‌گذاری خارجی از آنجا ناشی می‌شود که سرمایه‌گذار خارجی معمولاً با دادگاه‌ها و قوانین ملی میانه خوبی ندارند و ترجیح می‌دهند حل اختلاف و دعاوی ناشی از اجرای قراردادهای تجاری بین‌المللی از طریق قواعد تجاری بین‌المللی و اصول و مقررات تجارت بین‌الملل که کم‌هزینه و سریع‌تر صورت می‌گیرد، انجام شود.

۳- وجود موانع برآمده از سیاست

در جهان کنونی برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی توسط شرکت‌های چند ملیتی رقابت تنگاتنگی وجود دارد که باعث اخذ تصمیم و سیاست‌های ویژه خواهد شد به طوری که علاوه بر دولت‌ها، مردم عادی نیز نتایج چشمگیر این مقبولیت سیاسی و جذابیت اقتصادی را حس می‌کنند. هرگونه افراط و تفریط در سیاست کلان و اجرائی کشور مستقیماً امنیت سرمایه‌گذاران خارجی را جهت اجرای طرح‌ها و سرمایه‌گذاری خارجی به مخاطره خواهد انداخت. در کشور ما نیز با توجه به سیاست کلان و ایدئولوژی حاکم، محدودیت سیاسی و امنیتی فراوانی بر سر راه جذب سرمایه‌گذاران خارجی وجود دارد که امید است با توجه به اخذ تصمیم و تصویب قوانین حمایتی و کاهش تنش منطقه و فرامنطقه‌ای حاشیه امنی برای سرمایه‌گذاران خارجی فراهم آید.

جذب سرمایه‌گذاری خارجی در ایران معیارهایی دارد همچون، جذاب بودن محیط سرمایه‌گذاری و تأمین منابع طرفین، سیاست‌های اقتصادی، هزینه‌های تولید در کشور میزبان، وجود زیرساخت‌های مناسب برای حمل و نقل و ارتباط، تسهیل رقابت و منع انحصار بهبود فضای کسب و کار که از عوامل اقتصادی محسوب می‌شوند و می‌توان عمده‌ترین عوامل اقتصادی مربوطه را به پارامترهای زیر تقسیم بندی نمود: اول؛ عوامل حقوقی که منتج به وجود ثبات در قوانین و مقررات مرتبط با موضوع سرمایه‌گذاری در کشور، مقررات زدایی، کاهش پیچیدگی در سیستم‌های مالی یا کاهش بار اداری می‌شوند، دوم؛ عوامل سیاسی که کاهش ریسک حکمرانی، عوامل سیاسی، آزادسازی اقتصادی را در پی دارد.

نکات موثر جذب سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

مثبت اندیشی نسبت به سرمایه‌گذاری خارجی با وجود تجربه‌های تاریخی ناموفق عاملی مهم جهت ایجاد دیدگاهی منفی نسبت به این مقوله شده که توصیه به مثبت اندیشی جهت اقبال عمومی می‌تواند انگیزه‌ی جذب سرمایه‌گذاری خارجی را افزایش دهد.

پایین نگه داشتن ریسک سرمایه‌گذاری در کشور لازمه محیط کم‌ریسک، اطمینان به سرمایه‌گذار خارجی جهت حفظ اصل سرمایه و عواید حاصله از آن و ایجاد امنیت پایدار در فضای کسب و کار است.

توسعه‌ی همه جانبه بازارهای مالی: عدم توسعه‌ی همه جانبه ابزار کلیدی بازار سرمایه (سهام عادی و ممتاز و نیز مدیریت دارائی از قبیل صندوق سرمایه‌گذاری و سبدگردانی) و ناشناخته ماندن ابعاد مختلف این بازار و عدم قوانین

حمایتی مناسب باعث ناکارآمدی این بخش عظیم اقتصادی گردیده که توجه و توسعه هوشمندانه این ابزار می‌تواند باعث توانمندی بازار سرمایه در ایران شود.

ایجاد امنیت و بیمه نمودن سرمایه‌گذار خارجی: در شرایطی که امنیت مالی و جانی سرمایه‌گذار را تهدید ننماید و خطرهایی همچون سلب مالکیت و نقض قرارداد در کمین وی نباشد و محیطی کم‌ریسک فراهم شود سرمایه‌گذار خارجی با انگیزه و قدرت پا به این عرصه خواهد گذاشت.

کاهش بروکراسی اداری: از عواملی که سرمایه‌گذار را سرد و بی‌انگیزه خواهد نمود قوانین اداری پیچیده و رفت و آمدهای فراوان است که می‌توان با اصلاح روش کار و بهبود آیین‌نامه و مقررات این معضل دست و پاگیر را از سر راه برداشت.

موانع حقوقی جذب سرمایه‌گذاران و تأمین مالی در ایران

سرمایه‌گذاری خارجی و روش جذب تأمین مالی، قدمت چند دهه در ایران دارد و از محدودیت و سخت‌گیری قوانین مربوطه به مرحله اصلاح و ایجاد قوانین حمایتی و رضایت‌بخش جهت جذب سرمایه‌گذاران خارجی برخوردار است. امروزه شاهد توجه ویژه و تخصصی به قوانین و بخشنامه‌ها و فرآیند سرمایه‌گذاری خارجی و اصلاحات فراوان در این حوزه هستیم. از آنجا که بازار سرمایه پتانسیل بالا در جذب سرمایه‌گذاری خارجی دارد، در هر دوره قانون‌گذاری برای سرمایه‌گذار خارجی بخشی از بازار سرمایه نادیده گرفته شده است. نظر به وجود قوانین تخصصی سرمایه‌گذاری خارجی در حوزه بازار سرمایه ناگزیر قانون تشویق و حمایت لازمه از سرمایه‌گذاری خارجی به مرحله اجرا در آمده که خود باعث ایجاد فساد فراوان در این حوزه گردیده است. برای نمونه غیرمشمول بودن آیین‌نامه اجرایی (بند ج) ماده‌ی ۱۵ قانون برنامه چهارم توسعه و آیین‌نامه سرمایه‌گذاری خارجی در بورس و بازار خارج از بورس (کالای بورسی) که این نواقص باعث عدم استفاده از تمام ظرفیت بازار سرمایه و سردرگمی سرمایه‌گذار خارجی در زمینه‌ی بورس کالا و کاهش تمایل وی برای سرمایه‌گذاری خواهد شد. لذا نیاز به بررسی بیشتر و تخصصی قوانین مادر همچون قوانین حمایتی، انگیزشی و قانون مربوط به بازار سرمایه و اوراق بهادار مشهود می‌باشد.

در حال حاضر نقطه عطف این روش مقابله مسائل حقوقی در مباحث تأمین مالی خارجی است که مساعد شده و وجود قوانین ملی و اسناد حقوقی در صحنه بین‌المللی، نحوه برخورد قانون‌گذاران کشورها با موضوع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، را تحت پوشش قراردادده است. برای نمونه به موجب حقوق بین‌الملل یعنی اصل حاکمیت دائمی کشورها بر منابع طبیعی خود، هیچ کشوری مجبور نخواهد بود رفتار گزینشی نسبت به سرمایه‌گذار خارجی در پیش گیرد.

حمایت حقوق مالکیت سرمایه‌گذار خارجی

با توجه به شروط مقرر در همه‌ی معاهدات دوجانبه سرمایه‌گذاری اعم از عرف و اسناد بین‌المللی مرتبط با سرمایه‌گذاری، کشورها را به رعایت حقوق مالکیت سرمایه‌گذار خارجی ملزم می‌نماید. این حمایت‌های حقوقی عبارتند از:

منع اخذ مالیات مضاعف: در اغلب کشورها یکی از راه‌های ارتقا انگیزه برای سرمایه‌گذاران خارجی اجرای طرح‌های تشویقی و عدم اخذ مالیات از آنان است که این روش کلیدی جذب سرمایه‌گذاری خارجی است. شناسایی حق واگذاری: پذیرش و اعطای حق واگذاری، از طرف دولت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی سرمایه‌پذیر از مهم‌ترین دغدغه سرمایه‌گذار خارجی است.

منع سلب مالکیت: گاه دولت‌ها به بهانه حفظ امنیت و منافع ملی، از طریق مصادره و محدودیت‌های تحمیلی، سرمایه‌گذار خارجی را که برای توسعه در آن محدوده مبادرت به سرمایه‌گذاری نموده به استناد حاکمیت دولت سرمایه‌پذیر از حقوق مالکانه محروم می‌نمایند.

انتقال اصل و سود سرمایه به خارج و تأمین ارز مورد نیاز: از اصول مهم معاهدات چند جانبه سرمایه‌گذاری خارجی، خارج کردن اصل سرمایه و سود حاصل از آن به کشور سرمایه‌گذار می‌باشد اگر دولت میزبان از خروج این عواید جلوگیری نماید، این سرمایه‌گذاری بی‌نتیجه خواهد ماند.

بیمه: جهت حمایت از سرمایه‌گذار خارجی ارائه خدمات پوششی بیمه از سوی دول و موسسات بین‌المللی از مناسب‌ترین و رضایت‌بخش‌ترین راه‌کارها محسوب می‌شود. (از قبیل کنوانسیون میگا^۱ یا آژانس تضمین سرمایه‌گذاری میگا^۲) اعضای گروه بانک جهانی که بیمه ریسک سیاسی را پیشنهاد می‌دهد در سال ۱۹۸۸ با سرمایه یک میلیارد دلار موفق می‌شود که چتر حمایتی مناسبی را پهن کنند تا سرمایه‌گذاران در حاشیه امنیت این سازمان بتوانند با فراغ خاطر اقدام به سرمایه‌گذاری نمایند.

از طرفی جمهوری اسلامی ایران که در سال ۲۰۰۳ به میگا پیوست، تلاش دارد تا بتواند از ظرفیت خود جهت جذب سرمایه‌های خارجی استفاده نماید و از سوی دیگر چتر حمایتی مناسبی با استفاده از خدمات آژانس برای سرمایه‌گذاران ایرانی فراهم آورد. به عبارت دیگر سرمایه‌گذاران ایرانی نیز فرصت خواهند یافت تا تحت پوشش بیمه آژانس در بسیاری از کشورهای جهان و بالاخص کشورهایی چون افغانستان سرمایه‌گذاری کنند. آزادی تجارت: در اغلب معاهدات دوجانبه هرگونه الزام که سرمایه‌گذار از سوی دولت میزبان بر کارکرد و فعالیت‌های تجاری خویش متحمل و آزادی عمل وی را مختل نماید و بالاچار تجارت وی را در مسیر از پیش تعیین شده تحت تاثیر قرار دهد ممنوع اعلام شده است.

حق توسل به داوری: جهت جلب اطمینان سرمایه‌گذار خارجی از حق طبیعی خود و دسترسی به یک مرجع رسیدگی‌کننده بی‌طرف جهت حل و فصل اختلافات در خارج از دادگاه، در روابط تجاری و سرمایه‌گذاری بین‌المللی توجه خاصی شده و شرط ارجاع شکایات به داوری بی‌طرف در معاهدات لحاظ می‌شود.

حمایت دیپلماتیک: سرمایه‌گذار خارجی در صورت داشتن شکایتی از دولت میزبان و سرمایه‌پذیر می‌تواند ابتدا از طریق دولت خود به صورت تلفنی با دولت مدعی علیه وارد مذاکره و احقاق حق و مطالبات خود را خواستار شود و در صورت حل نشدن موضوع با مراجعه به دادگاه بین‌المللی در پی جبران و ترمیم خسارت وارده بر آید (عزیززاده آرای و شهبازی نیا، ۱۳۹۱: ۱۰۵).

موافقت دول و بنگاه اقتصادی سرمایه‌پذیر در اعطای حق مالکیت سرمایه‌گذار خارجی

اگر دولت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی سرمایه‌پذیر نسبت به اعطای حق مالکیت سرمایه‌گذار خارجی و تمدید حقوق مدت زمان حضور وی پس از پایان قرارداد استتکاف ورزند، مطابق حقوق بین‌المللی باید غرامت بپردازند و در صورت خودداری از پرداخت خسارت مرتکب تخلف بین‌المللی شده و باید در دادگاه‌های بین‌المللی جوابگو باشند. (نیک‌جاه، ۱۳۹۴: ۱۱۴)

برخورد حقوق بشر با حقوق بین‌المللی سرمایه‌گذاری از این منظر قابل تأمل است که از یک‌طرف، بر اساس عرف معاهدات، اسناد و اعلامیه‌های حقوق بشری، همه دولت‌ها ملزم به رعایت اصول و قواعد حقوق بشر، در زمینه محیط‌زیست و توسعه‌ی پایدار هستند و از طرف دیگر، حمایت از سرمایه‌گذاران بر اساس اصول و استانداردهایی

1. MIGA Convention.

2. Multilateral Investment Guarantee Agency.

چون رفتار منصفانه و عادلانه و دکترین انتظارات معقول که در دهه‌های اخیر پذیرفته شده، باید محترم شمرده شود. بر این اساس دولت‌ها نمی‌توانند بر اساس معاهدات سرمایه‌گذاری، ناقض تعهدات بین‌المللی حقوق بشری شوند و در صورت نقض آن مسئولیت بین‌المللی متوجه آن‌ها خواهد بود.

نتیجه‌گیری

توجه به موانع و چالش‌های سرمایه‌گذاری خارجی برای قانون‌گذار و حقوق‌دانان اقتصادی اهمیت بسزایی دارد. ایران بستر مناسبی برای سرمایه‌گذاران خارجی است اما بر خلاف تبلیغات رسانه‌ای، شرکت‌های بزرگ در ورود و سرمایه‌گذاری در بازار داخلی ما با تردید مواجه هستند. انحصار دولتی و ناکامی در نیل به بازار آزاد و خصوصی‌سازی تشویق‌ها و حمایت‌ها را در سرمایه‌گذاران از میان می‌برد.

با توجه به این که وجود یک ساختار حقوقی جامع و فراگیر توان موفقیت در جذب سرمایه‌گذاری خارجی را افزایش می‌دهد و از آن‌جا که قانون حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی نمی‌تواند پاسخ‌گوی نیازهای کنونی کشور باشد؛ لذا بیش از پیش ضرورت بازنگری قوانین موجود، مهم و ضروری است.

برای تکمیل کردن و جامعیت بخشیدن به قوانین و آیین‌نامه‌های سرمایه‌گذاری خارجی باید رویه ثابت و روشنی در پیش گرفت، چرا که در صورت اتکا و رجوع بیش از حد به قوانین (به استثنای قوانین کار و مالیات و عملیات بانکی) جذابیت‌های سرمایه‌گذاری خارجی کاهش پیدا می‌کند.

اغلب حقوق‌دانان کشور معتقدند که بعد از انجام اصلاحات قابل توجه در تأمین امنیت سرمایه‌گذاران خارجی، شرایط سرمایه‌گذاری بسیار مناسب‌تر از گذشته گردیده است. از آن جایی که ملی کردن اموال خارجی‌ان سلب مالکیت از حقوق آشکار هر کشوری است و صرفاً در زمینه‌ی شیوه ارزیابی جبران خسارت محل مناقشه هست. از طرفی قوانین فعلی ایران (اعم از سلب مالکیت قانونی، پرداخت غرامت مناسب) را تضمین نموده و رفتار ملی را نشان می‌دهد. لذا بر اساس قانون سرمایه‌گذاران خارجی و داخلی از حقوق و امتیازات یکسانی برخوردارند.

در اقتصادهای پیشرفته نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی بالا است در نتیجه در حال حاضر ظرفیت این را داریم که فاینانس‌های بیشتری از کشورهای مختلف بگیریم و در عین حال به اعتبار خود اضافه کنیم و رشد اقتصادی بیشتر به دست آوریم. ایران، با بهره‌مندی از ظرفیت‌های منحصر به فردی همچون دسترسی به بازار آسیای مرکزی، هند و پاکستان از یک سو و اروپا در سمت دیگر، بهره‌مندی از منابع عظیم نفت، گاز، معادن متنوع و قابلیت به کارگیری انرژی‌های تجدید پذیر، داشتن جمعیت گسترده جوانان تحصیل کرده و پتانسیل، موقعیت خاص جغرافیایی، جاذبه‌های گردشگری تاریخی و بسیاری مزایای برجسته دیگر، می‌تواند به کشوری مناسب برای سرمایه‌گذاری خارجی تبدیل شود. کشوری که نتیجه آن رشد و توسعه ایران، ایجاد اشتغال، درآمدزایی و کاهش معضلات اجتماعی در آینده دراز مدت باشد. باز شدن قفل فاینانس پروژه‌ها در گرو رفع و یا حداقل کاهش ریسک مطرح شده است.

پیشنهادات

- ۱- قوانین پذیرش، ورود افراد و ثبت سرمایه خارجی، به طور شفاف تدوین شوند.
- ۲- جهت سرمایه‌هایی که وارد کشور می‌شود، حقوقی تعیین و تسهیلاتی فراهم شود. موضوع مهم در مرحله پذیرش سرمایه خارجی، اعطای تسهیلات مالی به سرمایه‌گذاران است،
- ۳- سازماندهی مجدد معاهدات دوجانبه و چند جانبه سرمایه‌گذاری از طریق بازنگری، ارزیابی مجدد، دقت، مراقبت و تلاش متعارف برای در نظر گرفتن تعهدات طرفین.

۴- فراهم آوردن امکان شناسایی برتری قواعد حقوق بشری بر حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی از طریق تفسیر بر اساس اصول تعیین شده حقوق بین‌الملل همچون بخش ۳ ماده ۳۱ کنوانسیون حقوق معاهدات وین توسط دیوان داوری سرمایه‌گذاری.

۵- دولت می‌تواند در تأمین شرایط مناسب برای فضای کسب و کار و افزایش کارآیی و در نتیجه افزایش نرخ بازگشت سرمایه بسیار موثر باشد. ثبات و پایداری اقتصادی و سیاسی و نقدینگی ملایم در کوتاه‌مدت خواهد توانست از طریق افزایش نرخ بازگشت خالص سرمایه، موجب تشویق بیشتر سرمایه‌گذار خارجی شود. علاوه بر این سیاست‌های تشویقی دولت در ایجاد و گسترش زیرساخت نیروی انسانی تحصیل کرده می‌تواند در جذب سرمایه‌گذاری خارجی تاثیر مثبتی داشته باشد.

۶- اجرای راهبردهای حقوقی حمایت از مالکیت سرمایه‌گذاران خارجی در سیستم تجارت بین‌المللی از قبیل اصلاح قوانین اخذ مالیات، کاهش عوارض گمرکی، اعطای حق واگذاری و مالکیت، موافقت با انتقال ارز حاصل از ایجاد دارایی و عواید حاصله از آن به خارج، بیمه نمودن، پذیرش مسئولیت حقوقی بین‌المللی و پرداخت غرامت باعث می‌شود تا سرمایه‌گذار خارجی با اطمینان و احساس امنیت بیشتر اقدام به ورود سرمایه خود به کشور یا بنگاه اقتصادی سرمایه‌پذیر نماید.

منابع

- اسماعیل‌زاده، علی و امیری، حمید. (۱۳۹۴). بررسی ابزارهای نوین تأمین مالی و راهکارهای اجرائی نمودن آن در بانک تجارت، فصلنامه اقتصاد مالی (اقتصاد مالی و توسعه)، ۹ (۳۱)، ۷۵-۵۷.
- علمدار، سیدجواد و شاکری، اقبال. (۱۳۹۳). مدیریت در انتخاب و روش تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی، فاینانس داخلی یا خارجی؟، کنفرانس بین‌المللی مدیریت، تهران.
- عزیززاده آرایبی، فاطمه و شهبازی‌نیا، مرتضی. (۱۳۹۱). رابطه حقوق ملی و بین‌المللی در دعاوی سرمایه‌گذاری، پژوهشنامه اندیشه‌های حقوقی، ۱ (۱)، ۱۰۳-۱۲۱.
- علی‌شیری، بهروز و شمس‌عراقی، شراگیم. (۱۳۹۲). تأمین منابع مالی و سرمایه‌گذاری خارجی: مبانی، الزامات، اقدامات و دستاوردها، فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی، ۱ (۲)، ۴۳-۸۴.
- فیضی چکاب، غلام‌نبی، تقی‌زاده، ابراهیم، فهمی، عزیزاله و خدادادی دشتکی، خداداد. (۱۳۹۴). بررسی موانع و کاستی‌های تأمین منابع مالی خارجی در حقوق ایران، فصلنامه پژوهش حقوق خصوصی، ۳ (۱۱)، ۱۴۹-۱۷۸.
- نیک‌جاه، جواد. (۱۳۹۴). جبران خسارت در حقوق بین‌الملل سرمایه‌گذاری، چاپ اول، تهران: انتشارات موسسات مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهردانش.
- یوسفی کشکا، مصطفی. (۱۳۹۰). بررسی روش‌های تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی در شرایط تحریم و جذب سرمایه، همایش ارتقای توان داخلی، رویکرد مدیریت نوآورانه، تهران.

References

- Krishnamurthy V. S., & Frederick, T. (2016). Law and project finance. *Journal of Financial Intermediation*. 25 (C), 154-177.
- Kuijper, P. J. (2014). *Investor-state dispute settlement (ISDS) provisions in the EU's international investment agreements*. Policy Department DG External Policies. Eu Publications.
- The World Trade Organization Annual Report. (1996). ISSN 1020-4997, ISBN 92-870-1163-X
- UNCTAD. (2013). World investment report. Retrieved from: <https://unctad.org>



پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی